

Châu Thổ Huân Long

Cả người lẫn ngựa đều nhọc triền miên. Họ đã cùng đi cả tuần rồi nên nổi mệt oằn nặng trên lưng, trên vai. Con ngựa lại chắt đủ thứ, hòm xiềng, giỏ bầu, lưng ca lưng cùn, khi bước đi, thân cứ chực chúm xuống. Chiếc lục lạc lúc mới ra quân nghe vui tai, nhưng giờ lại hóa thành tiếng kêu buồn nản.

Người dắt cũng oải lắm rồi, nhưng ông biết nếu ông tỏ ra thối chí thì ngựa sẽ làm eo không chịu đi nữa, nên thầy bảo trò, trò ngậm bảo thầy, cả hai đều phải cố gắng thôi. Rừng vẫn miên man không ngớt, càng đi càng dài, càng leo càng dày. Lá tua tua, gai đâm nhói nhói vào da, vào lông, khiến thầy xước thành những vết rướm máu. Đám nhặng đánh hơi bay vù vù như phi cơ nhào vào tấn công tới tấp. Tiếng kêu u u nghe dễ giận.

Ông ta vỗ lên cái gù nơi lưng ngựa mà nói như nói với người bạn: mày chịu khó thêm tí nữa, đến nơi cho kịp, rồi tha hồ nghỉ. Con ngựa chẳng ra vẻ hài lòng, ông lại tâm sự thêm với nó: ừ, tao biết mày nhọc, nhưng tao cũng nhọc nữa, sướng ích gì đâu chuyện phải thờ cực như thế này. Mày phải hiểu mỗi năm chỉ có một lần, mình phải về châu thổ đúng vào dịp họp chợ thì mới có cơ buôn may bán đắt. Tao cũng định làm xong chuyến này là nghỉ, lớn tuổi rồi, đi lắm chân đã mỏi và sưng vù lên cả. Còn mày cũng lão tợn, vó chuộc choạc hết rồi, phải dừng lại thôi.

Con ngựa chả biết có hiểu ra điều gì không mà đang đi chợt dừng lại, miết vó chân trước xuống sỏi kêu rột rột. Ông ta lại vuốt ve: khổ lắm, đừng làm eo nữa. Chỉ từ giờ đến xế là mình sẽ dừng ở bản thôi. Ngày mai châu thổ bắt đầu họp chợ, mày sẽ có phần uống cả xô nước muối và nhâm hàng mấy ống thóc mậy. Chưa gì ông đã khen nó: sướng quá, cho bỏ những ngày cơm hàng cháo chợ nhé.

Năm nào cũng vậy, thầy trò ông quây khắp vùng rừng, hái măng, tìm mộc nhĩ và linh kinh lá dấu, thuốc bệnh, gom góp cho vào bao bị, tay nải, và cả một chiếc rương to xuôi nam. Ngày đi đêm nghỉ, leo heo chỉ có một thú, một người. Trời cuối năm rét mướt, gió thổi vi vu, ngủ nghe chẳng được, lúc nào cũng như có dao, có gai châm chích đầy người.

Ông ta thêm một chút rượu uống cho ấm, chẳng mua đâu được, đành nuốt nước bọt khan. Con ngựa thì cuồng chân suốt đêm cứ miết dài trên đất, giá có miếng ván sàn như ở tàu ngựa thì nó gõ cộp cộp cũng vui tai, đằng này lệt bệt kéo trên đất nghe khô khốc như gốc cây chết.

Nhớ lại, tối qua, thầy trò ghé dừng ở một bản. Chẳng có quán trọ, nhưng được cô gái cho trú nhờ. Cả đêm nghe cô ấy lục đục không dám ngủ, chắc là sợ ông. Thấy làm phiền chủ nhân, ông lặng lẽ ra giữa trời đốt đồng lửa to mà nằm cho cô yên chí. Vậy rồi cũng không xong, nửa đêm sương mù mịt, cô gái hốt hải ra mời vào nhà. Tình người phức tạp đến vậy, nên cả chủ lẫn khách nào có ngủ nghe được chút nào đâu.

Sáng ra, ông từ giã sau khi đã cảm ơn nghĩa cử của cô. Lúc ấy, cô mới xin lỗi đi, xin lỗi lại vì nghi oan, làm cho suốt đêm thành bung xung của cả hai người. Ngựa và ông đã bỏ xa bản rồi vẫn thấy bóng cô gái còn đứng trông theo vẫy vẫy. Ông nhớ mãi câu dặn dò xong phiên chợ hãy quay lại bản, cô hứa sẽ không còn dạ nào nghi ngờ sai bậy nữa. Nhưng thâm tâm ông biết là cái bản quay về đó sẽ không bao giờ có. Dịp may bỏ lỡ trôi qua thì chẳng còn khi nào diễn lại, phương chi đòi ông nào có một bên bờ gì.

Ông bước đi mà nửa hồn còn bỏ lại. Nhớ một dáng khăn đội đầu của cô gái, nhớ một chút vạt váy thêu chỉ sắc sỡ hoa văn, nhớ tiếng khèn của ai mênh mang thổi trong đêm như tỏ tình đơn độc. Nhớ nhất đám sương dày che kín núi rừng.

Vậy rồi, người và ngựa cũng may còn bỏ kịp đến phiên chợ. Trời mới dứt cơn mưa, nhưng đường còn ướt sũng và lầy lội. Đắt ba dan đỏ quạch còn phong kín vó ngựa và dép, chân của khách dẫm theo. Chợ họp thành dãy, bày hàng ngay ra đất. Dăm bó thuốc chú, một sọt măng le, vài bộ áo khách, một số nậm rượu, lú la lú lo, giọng nói tiếng cười.

Người mua kẻ bán lao xao. Có những nhóm chỉ rập đi xem chợ và trêu các cô gái. Dân từ mãi đâu đâu kéo về, con gái tìm vợ chợ đông, con gái cười ngặt nghẽo bắt nhau khi có người nhìn trộm. Giọt mưa lắt rắt rơi trên lá, thỉnh thoảng trút ào xuống lành lạnh cả bả vai. Những con ngựa cột phía sau chỗ bán gỗ ộp ộp xua lũ dñ, nặng đeo bám.

Ông ta ngồi mãi chẳng ai hỏi. Hàng của ông không hợp với khách tại đây. Người ta đi qua đi lại, ngáy ngồ nhìn thờ ơ mảnh bặt ông trải. Ông cất tiếng mời: mua đi, mua đi, nhưng chẳng ai quan tâm. Có mấy cô gái lửng lơ nhìn ông rồi băng quơ cười khúc khích. Con đường đất đỏ quạch trông dài ngoẵng thật buồn. Ông bắt đầu lo khi trưa dần mà hàng vẫn chất đống ra đó.

Thế này thì lấy gì sắm sửa ăn Tết. Vợ ông và đám nhỏ đang nuôi lắm hi vọng mong chờ. Chỉ một vài hôm là ông quay về lại, ông hẹn với họ như thế. Ông cũng nghĩ đến tấm áo choàng con, cái váy cho con bé và chiếc khăn cho vợ. Họ đã lam lũ cả năm, tết nhất ông muốn đền bù cho họ món quà, để niềm vui bùng lên nơi những cõi lòng đã héo hắt. Bây giờ xem ra ý tưởng này khó thực hiện vô cùng.

Những bà bù đi chợ, bệnh hoạn gì cũng vút lẫn lóc, còn nhớ mua thuốc làm chi. Tiền nong xem ra càng ngày càng khó kiếm, ăn còn chẳng được ăn, tiền đâu lo đến bệnh. Đau cả năm dài rồi, chết thì cũng đã chết, giờ còn sống lại rai, ấy là số chưa kêu, hơi đâu cuối năm lại thừa lá về đun đun cất cất cho khỏi bệnh ám đèn giông.

Ông nhìn tất cả với ánh mắt van lơn, chẳng ai đoái hoài đến. Bọn thanh niên rượu uống say đi trật chia loạng quạng, chực ngã giúi vào hàng ông. Tự dưng ông cầu sao có thằng ngã vào để ông bắt vạ. Có thể mới trôi được món hàng và quáng quàng mua món này món kia mà chạy lẹ. Khốn nỗi, bọn trẻ chỉ xiềng niềng thể thôi rồi bá cổ bá vai nhau đi mất. Đám con gái chực bị bọn chúng đâm xầm vào, quang quác miệng lăm bằm, rồi cũng giạt ra, tránh voi không xấu mặt.

Trời chiều dần. Chợ thưa đi từng lúc. Mưa trở lại phủ lê thê. Con đường càng ướt và đỏ lũng bồng như máu. Nhiều tấm bạt đã thu dọn, nhiều chỗ đã vắng hoe, ngựa thồ cũng bớt dần, chỉ còn mỗi tấm bạt của ông vẫn chưa cuộn.

Lòng ông ngổn ngang và mặn như sát muối. Gió vồn ướt và lạnh rúc thấu xương. Mưa như những mũi kim xiên phóng tới tấp vào da thịt, con ngựa của ông sốt ruột cất tiếng thở phì phì. Ông ngồi đến mỏi lia chân, lưng đau điếng và ê ẩm cả bàn tọa.

Chả lẽ ngồi ỉ khi mà chợ chẳng còn ai nữa, nên cuối cùng thì ông cũng phải thu dọn. Mọi thứ lại cho vào bao bị, nhét hết vào túi, cất gọn vào hòm và đeo lên lưng ngựa. Nỗi hí hửng đã tan đi với bong bóng mưa đang nổi ở đường. Con ngựa như nhắc khéo ông lời hứa cho uống nước muối và ăn thóc mảy, nhưng ông lờ đi như không nghe.

Chiều âm u ngún khói trong lòng. Nghĩ đến đường về xa lợ mà chân cất không muốn nổi. Ông ước giá gì được chết ngay cho rảnh. Vợ con sẽ u u không biết rõ nguồn cơn, thế vẫn hơn về để nhìn nỗi đau chung mà tủi hổ. Ông cũng thầm mong mưa sẽ làm lở đường đi, để khi thầy trò ông vừa men vào đoạn đèo thì đất đá đổ ụp xuống, hất ông và ngựa rơi tòm xuống vực để nghìn năm năm nghe rừng núi reo.

Nhưng cái chết đâu dễ dàng như vậy. Giá ai muốn chết mà được chết thì thế gian đâu còn gì gọi là sầu khổ. Trái ngang luôn mãi giữa và làm quay quắt con người nên càng khổ tâm thì ông càng không thoát ra khỏi cuộc đời hệ lụy.

Mưa quất rất rạt tưởng chừng soi nát thịt. Hai mắt cay như ai rắc vôi vào. Bước chân nhảo dưới lớp bùn đất đỏ, dẻo như keo, dính như nhựa, làm chao đảo đáng ông. Con ngựa cứ thở hắt từng cơn, cầm canh, sao mà thảm.

Ông bỏ con đường dẫn về bản hôm qua, chẳng còn thiết tha gặp lại cô gái giàu lòng nghĩa hiệp. Đêm nay ngủ vạ vật đâu chả được, giữa rừng giữa núi, mặc cho hùm beo, thú dữ có kéo đến cắn tha và lòi mất đi. Ấu là cũng đỡ bề mặt với vợ con và thoát khỏi phải trông ngày tết đến trong đau thương thiếu thốn.

Châu thổ vốn vô tình, chẳng dung cho những con người hèn kém. Xin chia tay và nhận lấy phần thất bại cho xong. Nỗi buồn dâng lên chất ngất, nước mắt nước mũi chảy như mưa. Ông cất tiếng hát giữa trời: gập ghềnh châu thổ bước chân nghiêng, héo hắt chiều hôm mưa rắc xiên, tha thân ngựa bon, người đáng mọi, tâm sự đìu hiu rải khắp miền.

Rồi cả người, cả ngựa cứ bước đi. Mưa càng lúc càng dày.